

Naziv operacije:	VRTOVI KRASA – Ohranjanje narave in krepitev zavesti o njenem pomenu
Vodilni partner:	Komunalno stanovanjsko podjetje d. d.
Projektni partnerji:	Občina Sežana Občina Komen ORA Krasa in Brkinov d.o.o. Zavod za ohranitev in razvoj kulturne in naravne dediščine domačije Fabiani v Kobdilju Poslovni in organizacijski center Krasna, Andrejka Cerkenik s.p. Mladinski dom, Jana Jurič s.p.
Trajanje operacije:	1.7.2021 – 31.7.2022
Celotna vrednost operacije z DDV:	43.630,12 EUR
Celotna vrednost operacije brez DDV:	37.563,00 EUR
Upravičeni stroški operacije:	37.563,00 EUR
Stopnja sofinanciranja:	85 %
Odobrena vrednost sofinanciranja:	31.928,55 EUR
Povzetek:	Območje Krasa se ponaša z izjemno naravno dediščino, ki v povezavi s kulturnim bogastvom ustvarja podobo edinstvene krajine. A ob edinstvenem podzemnem svetu, površinskih geomorfoloških pojavih, bogati biotski raznovrstnosti in kulturno bogati krajini, se na Krasu pojavljajo tudi »vrtovi«, kot pomembni pričevalci dediščine Krasa. Kras, kljub svoji razmeroma majhni površini, premore kar tri najpomembnejše vrtove (Botanični vrt Sežana ob vili Mirasasso, Ferrarijev vrt v Štanjelu ter Vrt Ville Fabiani v Kobdilju), ki so zaščiteni kot vrtno-arhitekturna (nepremična kulturna) dediščina, v celoti ali s posameznimi elementi kot naravni in/ali kulturni spomenik lokalnega pomena, sežanski vrt pa celo kot naravna vrednota državnega pomena. Poleg navedenih zgodovinskih vrtov sta na Krasu še dva, ki v nasprotju s prvimi tremi veljaki, predstavljata naravno in kulturno dediščino kraške »gmajne«, in sicer Pepin kraški vrt na Bunčetovi domačiji v Dutovljah ter Zeliščni vrt Domačije Beljavi v Kačičah. In prav zato, ker so ti vrtovi sicer dobro poznani, a nikoli zares obravnavani kot izjemnost in nepogrešljiv del naravnega in kulturnega bogastva kraškega prostora, smo partnerji projekta kot lastniki in/ali upravljavci omenjenih vrtov prepoznali nujno, da le-te povežemo pod skupnim imenom »Vrtovi Krasa« ter s pomočjo istoimenske odobrene operacije opozorimo na njihov zgodovinski, krajinski, arhitekturni in botanični pomen, predvsem pa na njihov prispevek k ohranjanju naravnih in kulturnih virov ter spodbujanju zavesti o potrebi po ohranjanju narave in okolja. V ta namen smo osnovali projektne aktivnosti, ki vključujejo inovativne pristope, vendar še vedno temelječe na tradiciji, spodbujanju človekovih čutil, pristope, ki temeljijo na doživljanju narave, krepitevi izobraževanja in ozaveščanja ter take pristope, ki bodo tako oblikovani tudi trajnostni in nenazadnje namenjeni širšemu krogu ciljnih, tudi ranljivih, skupin. S pomočjo operacije bodo omenjeni vrtovi najprej vsebinsko nadgrajeni, nato pa povezani v skupni medpartnersko razviti produkt, ki bo vrtove odstiral na povsem drugačen, doživljajski način in kateri bo predstavljen s pomočjo skupne celostne grafične podobe, videa, nadgrajenih spletnih strani, oblikovane in natisnjene ozaveševalne zgibanke ter vsebinsko pestrih dogodkov, ki se bodo v vseh vrtovih odvijali spomladi 2022. S pomočjo odobrenega projekta bodo v medpartnersko mrežo vključeni »Vrtovi Krasa« vendar pridobili zasluženjo veljavo ter opozorili na svojo neprecenljivo vrednost, predvsem pa s spodbujanjem novih pristopov opozorili na potrebo po ohranjanju narave, kulturne dediščine in okolja.
Glavne dejavnosti za doseganje ciljev:	Vsebinska nadgradnja vrtov: • nadgradnja Botaničnega vrta Sežana z implementacijo velikih steklenih ozaveševalno-informativnih panojev na degradiranih zidovih treh lokacij vrta z vsebino o zgodovinskem nastanku vrta in njegovem pomenu, ki ga je imel skozi čas; • nadgradnja Pepinega kraškega vrta v Dutovljah z umestitvijo vrtnih grede »Pepine sveže dobrote«, ptičje krmilnice ter označevalnih tablic za didaktično doživljanje »kraške gmajne« preko vrtnih postavitve; • nadgradnja Ferrarijevega vrta v Štanjelu z nabavo premičnih slikovnih tablic za prikaz izvornih podob vrtnih ureditev ter učinkovitejši prikaz posrednega in neposrednega

	pomena, ki ga je vrt zlasti nekoč imel na svojo okolico; • nadgradnja Zeliščnega vrta Domačije Belajevi v Kačičah z izvedbo inovativnega, raziskovalnega pilotnega projekta izdelave zeliščnih ometov, temelječega na bogati, a žal skorajda izumrli tradiciji apneničarstva; Ostale (skupne) dejavnosti za doseganje ciljev: • razvoj skupnega produkta Vrtovi Krasa s predstavitvijo posameznih vrtov, njihove vloge za kraški prostor ter njihove neposredne vloge pri spodbujanju zavesti o pomenu ohranjanja kraške narave in okolja; • oblikovanje celostne grafične podobe skupnega produkta Vrtovi Krasa, oblikovanje in tisk ozaveševalne zgibanke (10000 kos), izdelava ozaveševalnega videa, nadgradnja spletnih strani posameznih partnerjev; • organizacija in izvedba ustvarjalno-izobraževalnih dogodkov na temo ohranjanja narave in ozaveščanja o njenem pomenu (»Kras v steklenički parfuma oz. Vonj po Krasu« v Botaničnem vrtu Sežana, "Zeliščni dan na Pepinem kraškem vrtu" na Bunčetovi domačiji v Dutovljah, "Rožni vrtovi za lepše življenje" na posestvu Ville Fabiani v Kobilju, "Kraški vrt" v Mladinskem domu v Ocizli, »vodena ogleda« Botaničnega vrta Sežana in Zeliščnega vrta Domačije Belajevi za ranljive skupine, dogodek »Sprehod po poteh družine Scaramangà« v Botaničnem vrtu Sežana za šole oz. mlade, »Dvodnevno izobraževanje lokalnih vodnikov in drugih deležnikov na Krasu na temo Ferrarijevega vrta in njegovih okoljevarstvenih in naravovarstvenih vidikov«).
Cilji operacije:	• ohranjanje narave preko revitalizacije vrtov ter s tem doseganje pozitivnih učinkov na ohranjanje in izboljšanje vsesplošnega stanja v naravi (tudi v povezavi z živalmi) ter tudi lokalnem okolju, v katerem se ti vrtovi nahajajo, • z inovativnimi in sodobnimi pristopi, ki kljub temu temeljijo na obujanju tradicionalnega načina posredovanja informacij, torej brez uporabe digitalnih medijev, vendar še vedno na domiselni, inovativni način, opozarjanje o pomenu uporabe človeških čutil in s tem zaznavanje narave in potrebe po njenem ohranjanju ter varovanju, • spodbujanje zavedanja o vsestranski uporabni vrednosti kraškega rastlinstva ter možnosti njegove gojitve, • z uporabo inovativnih načinov prezentacije prispevati k preprečevanju »onesnaževanja okolja« in s tem k negativnim posledicam na področju podnebnih sprememb, • izmenjava dobrih praks na področju upravljanja vrtov, kot naravnih vrednot in naravnih spomenikov ter s tem ozaveščanja o pomenu krepitve in izboljšanja varovanja in ohranjanja naravnih virov (z vključitvijo partnerja projekta, ki ni lastnik ali upravljavec kateregakoli vrta, bo pa prevzemnik primerov dobre prakse, ki bi jih želel implementirati v svoje okolje, ter izvedbo izobraževalnih dogodkov za širšo javnost), • vključevanje vseh, tudi ranljivih ciljnih skupin na področju ohranjanja narave in okolja, • prispevati k razvoju osnovnih storitev.
Pričakovani rezultati aktivnosti:	Operacija bo prispevala k ohranjanju obstoječih naravnih virov ter dvigu ozaveščenosti o pomenu varovanja narave in okolja. Na osnovi navedenega se pričakuje: • 4 revitalizacije vrtov: Botaničnega vrta Sežana, Ferrarijevega vrta v Štanjelu, Pepinega kraškega vrta v Dutovljah ter Zeliščnega vrta Domačije Belajevi v Kačičah, • 4 dogodki na temo uporabne vrednosti kraškega rastlinstva, boljše kvalitete življenja v urejenem okolju ipd.: Kras v steklenički parfuma oz. Vonj po Krasu, Zeliščni dan na Pepinem kraškem vrtu, Rožni vrtovi za lepše življenje, Kraški vrt, • 2 dogodka za ranljive skupine (osebe s posebnimi potrebami): v Botaničnem vrtu Sežana ob vili Mirasasso in Zeliščnem vrtu Domačije Belajevi, • 1 dogodek za šole oz. mlade: Sprehod po poteh družine Scaramanga` v Botaničnem vrtu Sežana ob vili Mirasasso, • dvodnevno izobraževanje lokalnih vodnikov in drugih deležnikov na Krasu na temo Ferrarijevega vrta in njegovih okoljevarstvenih in naravovarstvenih vidikov, • skupni produkt Vrtovi Krasa, • skupna celostna grafična podoba operacije in produkta, • skupni ozaveševalno-predstavitveni video, • skupna ozaveševalno-predstavitvena zgibanka, • nadgrajene spletne strani.
Povezave:	• Evropska komisija http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/ sl) • Program razvoja podeželja (www.program-podezelja.si)